

Cenné papíry v obecné části NOZ

doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.

Masarykova Univerzita
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Nepřímé dopady rekodifikace – příklad 1

NS dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007:
„Popře-li žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (pravosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v ní uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok“.

Důkazní břemeno o pravosti podpisu

§ 565 NOZ

Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu **zjevně podepsala**, nebo proti jejímu dědici nebo proti tomu, kdo nabyl jmění při přeměně právnické osoby jako její právní nástupce, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána.

Nepřímé dopady rekodifikace – jednání PO

Spory u kvalifikovaného způsobu jednání – pokud podle OR podepisují dva členové a směnku podepsal pouze jeden z nich: je potom tento podpisatel zavázán ve smyslu čl. I § 8 osobně?

Nepřímé dopady rekodifikace

Čl. I § 8 SŠZ

Kdo se podepíše na směnku jako zástupce osoby, za kterou není oprávněn jednat, je sám směnečně zavázán, a zaplatí-li, má tatáž práva, jaká by měla osoba, za kterou podle svých údajů jednal. To platí i o zástupci, který překročil meze svého oprávnění.

Posvěceno dosavadní judikatorní řešení

VS v Praze v usnesení ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 12 Cmo 187/2004: *„Z hlediska smyslu a účelu normy je nutno vyložit § 8 z. s. š. tím způsobem, že dopadá i na případy, kdy vedle osoby, podepisující směnku jménem jiného subjektu, byl k platnosti podpisu tohoto jiného subjektu potřebný ještě další podpis jiné osoby nebo i více osob“.*

Návrat k pojetí statutárních orgánů

NOZ se vrátil k původní koncepci statutárních orgánů jako zástupců (srov. § 161 NOZ) a sesadil statutární orgány z nesmyslného piedestalu.

Čl. I § 8 do budoucna bez rozporů – pokud je předepsáno společné jednání (a člen statutárního orgánu jedná sám, aniž byl zmocněn k tomuto jednání, srov. § 164 odst. 2 NOZ), bude ze směnky zavázán sám.

Přímé dopady NOZ u cenných papírů

- Zrušena „ústava cenných papírů“ - CenP, zák. č. 591/1992 Sb. (ve znění novel)
- Nově úprava některých typů CP plus nové CP (ZOK, NOZ)
- NOZ: kupón (§ 523), náložný list (§ 2572), skladištní list (§ 2417)

Cenný papír – pojem, definice

- Dopusud absence legální definice (rezortně OSŘ, DevZ)
- Doktrína
 - Listina či její substitut v podobě evidence
 - Inkorporace práva
 - Právo vtělené do nosiče má povahu soukromého majetkového práva
 - Těsné sepětí s nosičem (relativní)
 - Zdánlivé obtíže s deklaratorními CP

Cenný papír v definici NOZ

§ 514

Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.

Druhy (typy) cenných papírů

- Demonstrativní výčet v § 1 odst. 1 CenP:
 - akcie,
 - zatímní listy
 - poukázky na akcie, podílové listy,
 - dluhopisy, investiční kupóny,
 - kupóny,
 - opční listy,
 - směnky, šeky,
 - náložné listy, skladištní listy,
 - zemědělské skladní listy.

Typy cenných papírů v NOZ

§ 515

Nevydal-li emitent cenný papír jako druh s náležitostmi zvlášť upravenými zákonem, musí listina určit alespoň odkazem na emisní podmínky právo, které je s cenným papírem spojeno, a údaj o emitentovi.

CP v návrhu novely CenP II

V § 4 odstavec 1: „(1) Nejde-li o CP uvedený v § 1 odst. 3 nebo neupravuje-li náležitosti cenného papíru jiný právní předpis, určí náležitosti cenného papíru emitent. Takový CP obsahuje alespoň a) označení, že jde o CP, pojaté do vlastního textu cenného papíru, b) označení formy cenného papíru a jméno nebo název prvního vlastníka, c) jméno nebo název emitenta a osoby, která má na základě CP plnit, je-li odlišná od emitenta, d) popis práv spojených s CP a podmínky jejich uplatnění, nebo alespoň odkaz, kde a jakým způsobem se lze s právy spojenými s CP a podmínkami jejich uplatnění seznámit, e) podpis emitenta a f) datum emise nebo den vydání CP.“.

Listinné cenné papíry v CenP

Kvalifikovaná podoba

- Faktické důvody
 - ✦ Šeky
- Právní důvody
 - ✦ V minulosti: Vyhláška č. 260/2004 Sb., o náležitostech technického provedení kótovaných listinných cenných papírů
 - ✦ Podmínky burz

Cenné papíry v NOZ – v zásadě vždy listinné

§ 516

(1) Cenné papíry téhož druhu vydané tímž emitentem v téže formě, z nichž vznikají stejná práva, jsou zastupitelné.

(2) Podpis emitenta na zastupitelném cenném papíru může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.

Absurdní požadavky na CP

VS Praha 8 Cmo 337/2008

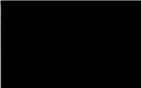

VS Praha 8 Cmo 84/2010

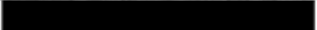

grafické členění listiny „zbytečně nepřehledné a nelogické, způsobuje rozložení uvedených náležitostí směnky do jednotlivých údajů, mezi nimiž chybí vzájemná vazba“

Literatura:

[Co si osmý senát Vrchního soudu v Praze za rámeček nedá](http://www.lexforum.cz/348), <http://www.lexforum.cz/348>

Tenká linie....

číslo 1	V Praze <small>(datum a místo vystavení směnký)</small>	den 23. května 2006 <small>(měsíc slovy)</small>
	ZA TUTO VLASTNÍ SMĚNKU ZAPLATĪM	
komu: 	120 000,00 Kč	
slovy: StodvacettisícKorunčeských00	Místo proplacení	
Splatitel: _____		
Jméno (název, rozšíř.), adresa a podpis výstavce		

Směnka			
Za tuto směnku zaplatím "bez protestu"			
Místo a datum vystavení:	Měna:	Kč	Částka: = 66.660,- hal.
V: Olomouci	dne: 1. června 2006		
SLOVY: - šedesát šest tisíc šest set šedesát, Kč.			
Na řad:	Údaje splatnosti:	Den: 8. měsíc (slovy): ČERVENEC, rok: 2006	
	Jméno výstavce:		
Místo platební: ZLÍN	Adresa trv. bydl. výstavce:		
			

Rámečky u ÚS

III. ÚS 3660/11

„solistikované zdůvodňování zjevné nespravedlnosti“

„Ústavní soud se pozastavuje nad změnou právního názoru Nejvyššího soudu, který v průběhu 24 hodin vydal dvě diametrálně odlišná rozhodnutí v obdobných věcech“

Nahrazení vlastnoručního podpisu na CP

§ 516 odst. 2 NOZ

Podpis emitenta na zastupitelném cenném papíru může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.

Nahrazení vlastnoručního podpisu v ObčZ

§ 40 odst. 3 OZ platí, že písemný právní úkon je platný, je-li podepsán jednající osobou; činí-li právní úkon více osob, nemusí být jejich podpisy na téže listině, ledaže právní předpis stanoví jinak. Podpis může být nahrazen mechanickými prostředky v případech, kdy je to obvyklé.

Zaknihované cenné papíry nejsou cenné papíry

- Účinná úprava
 - Centralizace evidence ve veřejnoprávní entitě
 - V minulosti Středisko cenných papírů (SCP)
 - Majitelem CP je ten, na jehož účtu je CP evidován (§ 58 VII CenP)
- NOZ - § 525an.
- Nová koncepce zaknihovaných cenných papírů
- Zaknihované cenné papíry už nejsou CP se zvláštní podobou, ale zvláštní věci nehmotné podstaty, na něž se zásadně použije ustanovení o cenných papírech, pokud to nevyklučuje jejich povaha. Cennými papíry budou nově toliko listinné CP.

§ 525 a § 526 NOZ

§ 525

- (1) Je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci, jedná se o zaknihovaný cenný papír. Zaknihované cenné papíry jsou zastupitelné, pokud byly vydány tímž emitentem a pokud z nich vznikají stejná práva.
- (2) Ustanovení o cenných papírech se použijí i na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha, tento zákon nebo jiný právní předpis.

§ 526

Evidence zaknihovaných cenných papírů se vede na majetkových účtech; jimi jsou účet vlastníka nebo účet zákazníků.

Možnosti dematerializace CP

- Srov. § 2413 NOZ
- V emisních podmínkách CP lze vyloučit právo vlastníků požadovat vydání cenných papírů z úschovy, do které byly cenné papíry emitovány.
- U hromadné listiny se nově připouští, aby bylo obchodováno i jen s podíly na této listině odpovídajícími jednotlivým cenným papírům, pokud byly cenné papíry imobilizovány (§ 524 odst. 3)
- Inspirace německým modelem, kdy jsou CP zpravidla ve formě jediné hromadné listiny nahrazující celou emisi při jejich vydání uloženy do úschovy a veškeré další převody se provádějí pouze jako změny zápisů v evidenci uschovatelů (v našem případě v rámci samostatné evidence).

Imobilizace akcie v ZOK a v zákoně o transparentnosti

- **§ 263 ZOK, odst. 1 a 2** : Akcie ve formě cenného papíru na doručitele se označuje jako akcie na majitele. Společnost může vydat akcie na majitele pouze jako zaknihovaný cenný papír nebo imobilizovaný cenný papír; to platí obdobně též pro změnu formy nebo podoby akcií.
- **Zákon o transparentnosti** : K 1. lednu 2014 se mění listinné akcie na majitele, které nejsou imobilizovány, na listinné akcie na jméno; k tomuto dni rovněž dochází k odpovídající změně stanov společnosti. K účinnosti změny formy podle věty první se nevyžaduje zápis do obchodního rejstříku. Úprava změny formy akcií v zákoně upravujícím právní poměry obchodních společností a družstev se nepoužije.

Přeměna CP na zaknihovaný CP

§ 529 - 535 NOZ

- **Publikace rozhodnutí emitenta a stanovení lhůty k výměně (2 – 6 měsíců od zveřejnění)**
- **Vlastník sděluje číslo účtu v evidenci, pokud ani v dodatečné lhůtě ne, hrozí možnost přechodu vlastnického práva zaplacením ceny akcie**
- **Jinak možnost prohlášení CP za neplatný – zaknihovaný CP pak prodává emitent**

Forma cenného papíru

- Na doručitele (majitele)
- Na řad (ordrepapíry)
- Na jméno (rektapapíry)

„Falešná hra zákonodárce“ v CenP

- § 3 III CenP: „Pokud právní předpis označuje cenný papír jako cenný papír na jméno a současně umožňuje jeho převod rubopisem, vztahují se na tento cenný papír ustanovení tohoto zákona upravující cenné papíry na řad“.
- Srov. § 156 ObchZ, nově ale § 263 ZOK
- Srov. § 5 DluhZ: „Listinný dluhopis na jméno je převoditelný rubopisem a předáním. V rubopisu se uvede obchodní firma nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a bydliště fyzické osoby, na niž se dluhopis převádí, a den převodu dluhopisu. Na rubopis se jinak použije přiměřeně zvláštní právní předpis upravující směnky. Převoditelnost dluhopisu znějícího na jméno nelze emisními podmínkami omezit“.

Praktický význam formy – indosatář v. postupník (cesionář)

§ 11 ZSŠ

(1) Každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem).

(2) Pojal-li výstavce do směnky slova "nikoli na řad" nebo jinou doložku stejného významu, lze převést směnku jen ve formě a s účinkou obyčejného postupu (cesse).

§ 17 ZSŠ

Kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

Forma CP v NOZ

§ 518 (1) Cenný papír může mít formu cenného papíru na doručitele, na řad, nebo na jméno. (2) Obsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, má se za to, že se jedná o cenný papír na řad. Neobsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, platí, že se jedná o cenný papír na doručitele.

§ 1103 (1) Vlastnické právo k cennému papíru na doručitele se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání. (2) Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. O náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směňky; převodce cenného papíru však ručí za uspokojení práv z cenného papíru, jen je-li k tomu zvlášť zavázán. (3) Vlastnické právo k cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.

Praktické dopady

Změní se podle NOZ odpověď na otázku, zda lze převádět postoupením pohledávky směnky, které rektádoložku neobsahují (běžné ordresměnky)?

Vydání ve více stejnopisech

§ 522 NOZ

- (1) Je-li cenný papír vydán ve více stejnopisech, musí být stejnopisy v textu listiny číslovány, jinak se každý stejnopis považuje za samostatný cenný papír.
- (2) Bylo-li plněno na jeden stejnopis, zanikají práva ze všech ostatních stejnopisů.

Vydání ve formě hromadné listiny

§ 5 odst. 3 CenP

Akcie, poukázky na akcie, podílové listy nebo dluhopisy mohou být vydány jako hromadné listiny nahrazující tyto jednotlivé cenné papíry.

Práva spojená s hromadnou listinou nemohou být převodem dělena na podíly. Za podmínek předem stanovených ve stanovách emitenta akcií, v emisních podmínkách dluhopisů nebo ve smluvních podmínkách pro koupi a odkup podílových listů má vlastník hromadné listiny právo na její výměnu za jednotlivé cenné papíry nebo jiné hromadné listiny.

Hromadná listina musí mít náležitosti stanovené pro listinný cenný papír.

Hromadná listina v § 524 NOZ

- (1) Zastupitelné cenné papíry lze nahradit hromadnou listinou. Pro emisi a vydání hromadné listiny platí stejné podmínky jako pro vydání jednotlivého cenného papíru. Hromadná listina obsahuje alespoň ty náležitosti, které zákon stanoví pro jednotlivý cenný papír včetně jeho čísla.
- (2) Vlastník hromadné listiny má právo na její výměnu za jednotlivé cenné papíry; určí-li emitent podmínky pro její výměnu, pak při splnění těchto podmínek.
- (3) Práva z hromadné listiny nelze převodem dělit na podíly. To neplatí, pokud došlo k imobilizaci cenného papíru při jeho hromadné úschově; v tom případě musí takový podíl odpovídat jednotlivým cenným papírům, které jsou hromadnou listinou nahrazovány.